

SCI-CONF.COM.UA

**MODERN RESEARCH
IN WORLD SCIENCE**

**PROCEEDINGS OF V INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
AUGUST 7-9, 2022**

**LVIV
2022**

MODERN RESEARCH IN WORLD SCIENCE

Proceedings of V International Scientific and Practical Conference

Lviv, Ukraine

7-9 August 2022

Lviv, Ukraine

2022

UDC 001.1

The 5th International scientific and practical conference “Modern research in world science” (August 7-9, 2022) SPC “Sci-conf.com.ua”, Lviv, Ukraine. 2022. 1067 p.

ISBN 978-966-8219-86-3

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern research in world science. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2022. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-research-in-world-science-7-9-08-2022-lviv-ukrayina-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: lviv@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2022 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2022 Authors of the articles

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ БУДОВИ СЛОВА І СЛОВОТВОРУ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Лях Тетяна Олегівна

к. філол. н., доцент кафедри
громадського здоров'я і гуманітарних дисциплін
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна

Вступ. Головна мета викладача української мови – навчити іноземних студентів мовленнєвій діяльності з метою забезпечення комунікативних потреб у соціально-культурній сфері в період адаптації в новому інакомовному середовищі та формування мовної компетенції в навчально-професійній сфері. Ці завдання досягаються через комплексний підхід, який об'єднує комунікативні, освітні і виховні цілі. Дослідниці Н. Ушакова та О. Тростинська справедливо відзначають, що «процес мовної освіти іноземців реалізується в єдності трьох напрямів: комунікативного (мета – комунікативна компетенція), загальнонаукового (мета – загальнонаукова/ професійна компетенція), адаптаційного (мета – акультурація до реалій і завдань життєдіяльності в іншомовному середовищі)» [6, с. 13-14]. За вказаними напрямками розробляються сучасні методи викладання української мови іноземним студентам.

Для збагачення словникового запасу, котрий відноситься як до соціокультурної, так і професійної сфери важливе значення відіграє вивчення морфемної будови слова. Це питання досліджували К. Ушинський, М. Вашуленко, С. Дорошенко, В. Горпинич, Т. Біленька, Т. Горбунцова, П. Тофанчук та ін.

Ознайомлення іноземних студентів із морфемною будовою слова в українській мові сприяє розвитку розуміння лексичного значення слова, що у

свою чергу розвиває комунікативні навички студентів. Пізнаючи механізм творення нових слів, іноземні студенти також підвищують мовну культуру.

Мета роботи. Актуальність вивчення будови слова і словотвору в контексті опанування іноземними студентами-медиками навичок фахового мовлення спонукає більш детально опрацювати та впроваджувати на заняттях української мови комунікативний метод, застосовувати фахову лексику та відповідні форми контролю знань студентів, що є метою пропонованого дослідження.

Матеріали та методи. Матеріалом дослідження є наукові праці з методики викладання української мови як іноземної, мовознавчі праці, що стосуються будови слова і словотвору. Для досягнення мети дослідження використано такі методи: аналіз і узагальнення теоретичних даних з мовознавства і педагогіки, спостереження за навчальною діяльністю іноземних студентів на заняттях із української мови, педагогічний експеримент.

Результати та обговорення. При вивченні морфемної будови слова студенти насамперед повинні розуміти терміни «словотвір» (1. Розділ науки про мову, що вивчає творення нових слів на основі наявних у словниковому складі, які мотивують похідні утворення; вчення про будову похідних слів, про засоби і способи їх творення; 2. Процес (або результат) творення нових слів на основі однокореневих слів або словосполучень за певними моделями і закономірностями, які існують у мові [1, с. 273, 274]) і «морфема» (найменша неподільна значуща одиниця мови, яка виступає як носій певного лексичного чи граматичного значення слова і регулярно відтворюється відповідно до моделей цієї мови [1, с. 137]).

Мовознавець М. Кочерган відзначає «міжрівневі зв'язки» словотвору, його «проміжний рівень»: «Словотвірний рівень міститься між морфологічним і лексико-семантичним основними рівнями. Суть міжрівневих зв'язків тут полягає в тому, що основна одиниця морфологічного рівня – морфема – використовується для творення одиниць лексико-семантичного рівня – слів (лексем)». Крім цього, вчений звертає увагу на зв'язок між словотвором і

синтаксисом, коли «утворення складних слів, як правило, зводиться до згортання словосполучення в єдине слово (*косий кут* → *косокутник* «предмет, що має косі кути», *другий курс* → *другокурсник* «студент, який навчається на другому курсі»)» [4, с. 283]. Зв'язок словотвору з різними рівнями мови дає можливість використовувати його при вивченні частин мови, синтаксису, а також для кращого запам'ятовування студентами фахової лексики.

Важливо пояснити студентам основні поняття словотвору: непохідне й похідне слово; твірне слово, твірна основа; словотворчий засіб; словотвірний ланцюжок; словотвірне гніздо; словотвірне значення; словотвірна мотивація, а також основні способи словотворення (афіксальний, безафіксний, основоскладання) [2].

З метою ефективнішого запам'ятовування студентами нової лексики можна розглянути, як утворюється **словотвірний ланцюжок**, що об'єднує ряд споріднених слів, які перебувають у відношенні послідовної похідності (наприклад: *персона* – *персонал* – *персональний* – *персональність*). На основі одного твірного слова виникає кілька словотвірних ланцюжків. Словотвірні ланцюжки утворюють словотвірне гніздо – сукупність словотвірних ланцюжків з одним і тим самим вихідним словом; сукупність слів із одним і тим самим коренем, упорядкованих відповідно до відношення словотвірної мотивації [4, с. 286].

Для кращого розуміння студентами утворення нових слів на основі одного твірного слова можна використати вправи такого типу:

Перепишіть словотвірні ланцюжки, вставляючи замість крапок відповідні стрілки.

Закон... законний... законність білий... біліший... білішати... побілішати
записник... записний... запис... записати... писати.

Слова, об'єднані у словотвірне гніздо, мають змістову і матеріальну спільність. Ілюстрацією цього можуть бути вправи, що передбачають роботу зі словником і сприяють збагаченню словника фахової лексики студентів-медиків:

I. Утворіть усі можливі прикметники від поданих іменників. Розрізняючи значення слів, побудуйте словосполучення.

Кров, біль, вегетація, вибір, виконання, вітаміни, голова, дефект, екстракт, жир, книжка, колір, людина, піт, система, смак, такт, трава, число.

Зразок:

Вода – 1) водний розчин обмін спорт, водна артерія (який стосується води, а також використання з певною метою);

2) водяний знак простір, пухир, водяна піна сила, водяна тварина, водяний двигун, водяне опалення, водяне зрошування (який пов'язаний з водою: який складається з води; який живе або росте у воді чи на її поверхні; який діє за допомогою води);

3) водявий, водянистий – водявий виноград, водяві очі, водянисті плями, **водянисті літери** (який містить у собі багато води; безбарвний).

II. Утворіть фрази з поданими словами, додаючи прикметники кровний, кров'яний, кривавий. Яка різниця між цими прикметниками? [5, с. 120].

кровний	тиск
кров'яний	зв'язок
кривавий	сестра
	слід
	антитіла
	брат
	компоненти

Засвоєння студентами понять про корінь, префікс і суфікс, оволодіння способами визначення кожної з морфем сприятиме більш чіткому розумінню способів утворення частин мови. Скажімо, при вивченні прикметника можна акцентувати увагу студентів на способах творення цієї частини мови: префіксальному (*колінний – підколінний*), суфіксальному (*медицина – медичний*), префіксально-суфіксальному (*шлунок – підшлункова залоза*), складання слів та основ (*життя, здатність – життєздатний*), злиття сполучень слів (*мало відомий – маловідомий*) тощо.

Прикладом завдання, спрямованого на розуміння будови слова та покращенню комунікативних навиків може бути така вправа:

Знайдіть спільнокореневі слова. Чим зумовлена смислова варіантність? Утворіть речення з поданими словосполученнями.

Обхід хворих; правильний підхід до хворого; вхід до поліклініки; вихід із операційної; підземний перехід. Огляд хворого; перегляд наукового фільму. Опитування хворого; запитання до хворого; відповідь на запит установи. Запис історії хвороби; виписка з історії хвороби; підпис лікаря на рецепті; напис на таблиці [3, с. 79].

У процесі вивчення професійної лексики варто звернути увагу студентів на складноскорочені слова (абревіатури). Використання вузькоспеціалізованих абревіатур, на відміну від широко вживаних та загальновідомих, у медичній термінології відіграє важливу роль, також можна порівняти українські й англійські терміни: ШКТ (шлунково-кишковий тракт) – GIS (gastrointestinal tract); ЗАК (загальний аналіз крові) – CBC (complete blood count); ГРЗ (гостре респіраторне захворювання) – ARD (acute respiratory disease); ЛОР (ларинго-ото-рино) – ENT (ear, nose, throat); СНІД (синдром набутого імунного дефіциту) – AIDS (Acquired immune deficiency syndrome); КАТ (КТ) (комп'ютерна аксіальна томографія) – САТ (computer axial tomography); ВОТ (внутрішньо очний тиск) – ІОР (intraocular pressure); Е (еритроцит) – RBC (red blood cell) тощо.

Ще одним досить поширеним способом творення слів у мові лікаря є морфолого-синтаксичний спосіб, при якому нове слово утворюється внаслідок переходу з однієї частини мови в іншу. Наприклад: *операційна, хворий* – (перехід прикметника в іменник), *завідуючий* (перехід дієприкметника в іменник).

Висновки. У ході дослідження було з'ясовано, що вивчення будови слова і словотвору української мови у контексті опанування іноземними студентами-медиками навиків фахової комунікації вимагає застосування новітньої методики, зокрема комунікативного методу. Відбір навчального матеріалу та

форм контролю із пропонованої теми передбачає вивчення студентами нової фахової лексики, спрямованої не лише на формування граматичної, а й комунікативної компетенції. Питання професійно-орієнтованого підходу до вивчення будови слова і словотвору в українській мові іноземними студентами медичних спеціальностей є ефективним і потребує подальших досліджень та розробки комплексу вправ і завдань для практичного застосування.

Література:

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. К.: «Вища школа», 1985. 360 с.
2. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. К., 1999. – 207 с.
3. Золотухін Г.О., Литвиненко Н.П., Місник Н.В. Фахова мова медика: підручник. К., Здоров'я, 2001. 392 с.
4. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. К.: Видавничий центр «Академія», 2003. 464 с.
5. Українська мова як іноземна для англомовних студентів-медиків: підруч. з електрон. аудіодод.: у 2 кн. Кн. 2. Основи професійного мовлення / С.М. Луцак, А.В. Ільків, О.І. Криницька та ін. К.: ВСВ «Медицина», 2019. 456 с.
6. Ушакова Н., Тростинська О. Вивчення української мови студентами-іноземцями: концептуальні засади. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014, вип. 9, с. 12-21.